

B. Osobitná časť

K čl. I

(zákon č. 160/2015 Z. z.)

K bodu 1 (§ 118 ods. 1)

Navrhuje sa všeobecná úprava minimálnej dĺžky lehoty, ktorú môže súd určiť účastníkovi konania na vykonanie procesného úkonu. Dôvodom tejto úpravy je aplikačná prax, v ktorej dochádza k určovaniu veľmi krátkych lehôt, napríklad v trvaní siedmich dní, ktoré sa nejavia ako primerané a dostatočné na efektívne uplatnenie procesných práv strany.

Počas takejto krátkej lehoty je strana konania často nútená vyhľadať právneho zástupcu, ktorý je schopný sa prípadu bezodkladne ujať, oboznámiť sa so spisovým materiálom, naštudovať skutkové a právne okolnosti veci, pripraviť kvalifikovanú právnu argumentáciu a zároveň zabezpečiť a zhromaždiť relevantné dôkazné prostriedky. Uvedené úkony je spravidla objektívne nemožné vykonať v tak krátkom časovom úseku, najmä ak strana konania nemá odborné znalosti a nevystupuje v konaní samostatne.

Z uvedených dôvodov sa navrhuje ustanoviť minimálnu dĺžku sudcovskej lehoty v rozsahu nie menej ako 15 dní, ak tento zákon neurčuje inak (napr. § 323f ods. 2, § 323g ods. 3) čo by prispelo k posilneniu práva na spravodlivý proces a k reálnemu uplatneniu práva na právnu pomoc.

K bodu 2 (§ 274 ods. 1)

Na rozdiel od úpravy obsiahnutej v § 273 CSP, podľa ktorej má súd možnosť (nie povinnosť) rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie v prípade, ak sa žalovaný písomne nevyjadrí k žalobe, nepripojí listinné dôkazy, na ktoré sa odvoláva, alebo neoznačí dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, v § 274 CSP je ustanovený podstatne prísnejší režim. Podľa tohto ustanovenia je súd povinný vydať rozsudok pre zmeškanie, ak sa žalovaný nedostaví na pojednávanie vo veci samej, hoci bol naň riadne a včas predvolaný.

Takto koncipovaná právna úprava sa javí ako neprimerane prísna, a to najmä v situáciách, keď sa v danej veci uskutočnilo viacero pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil a aktívne sa ich zúčastnil, pričom k jeho neúčasti došlo len na jednom pojednávaní. V takom prípade je súd povinný, na návrh žalobcu, rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie bez možnosti prihliadnuť na doterajšie procesné správanie žalovaného alebo na konkrétne okolnosti jeho neúčasti.

Z uvedených dôvodov sa navrhuje, aby súd disponoval diskrečnou právomocou posúdiť všetky relevantné okolnosti prípadu, vrátane predchádzajúceho procesného správania žalovaného, a na základe tohto posúdenia rozhodnúť, či sú splnené podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie, alebo či je namieste pokračovať v konaní iným procesným postupom.

K bodu 3 (§ 276a)

Navrhuje sa zavedenie osobitného spôsobu doručovania rozsudku pre zmeškanie v prípadoch, keď je žalovaným fyzická osoba, ktorá nie je v konaní procesne zastúpená. Ide najmä o situácie, keď žalovaný nemá právne zastúpenie advokátom, osobou s vysokoškolským právnickým vzdelaním, právnickou osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, odborovou organizáciou ani inou osobou oprávnenou poskytovať právnu pomoc podľa osobitných predpisov a pod.

Cieľom navrhovanej úpravy je posilniť procesné postavenie fyzických osôb bez odbornej pomoci, a to najmä s prihliadnutím na závažné procesné dôsledky, ktoré vydanie rozsudku pre zmeškanie pre žalovaného predstavuje. V prípade, ak je žalovaným štát, štátny orgán alebo právnická osoba, navrhuje sa zachovať doručovanie rozsudkov pre zmeškanie prostredníctvom elektronických prostriedkov. Tento postup vychádza z ich zákonnej povinnosti využívať elektronickú komunikáciu pri styku s orgánmi verejnej moci.

K bodu 4 (§ 278)

Podľa ustanovenia § 278 je súd povinný, na návrh žalovaného, rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie v prípade, ak sa žalobca nedostaví na pojednávanie vo veci samej, hoci bol naň riadne a včas predvolaný. Takto koncipovaná právna úprava ustanovuje obligatórny postup súdu bez možnosti prihliadnuť na individuálne okolnosti konkrétneho prípadu.

Uvedený postup sa javí ako neprimerane prísny najmä v situáciách, keď sa v konaní uskutočnilo viacero pojednávaní, na ktoré sa žalobca riadne dostavil a aktívne sa ich zúčastnil, pričom k jeho neúčasti došlo len na jednom pojednávaní. Napriek tejto skutočnosti je súd povinný, po splnení zákonných podmienok a na návrh žalovaného, rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie bez možnosti zohľadniť doterajšie procesné správanie žalobcu alebo dôvody jeho absencie.

Z tohto dôvodu sa navrhuje, aby súd disponoval oprávnením posúdiť všetky relevantné okolnosti prípadu, vrátane predchádzajúceho procesného správania žalobcu, a aby mohol na základe tohto posúdenia rozhodnúť, či je v danom prípade namieste vydanie rozsudku pre zmeškanie, alebo či je účelné pokračovať v konaní iným procesným postupom.

K bodu 5 (§ 323a)

Navrhovaná právna úprava predstavuje transpozíciu smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1069 z 11. apríla 2024 o ochrane osôb zapojených do verejnej účasti pred zjavne neopodstatnenými nárokmi alebo zneužívajúcimi súdnymi konaniami („strategické žaloby proti verejnej účasti“) (ďalej len „smernica (EÚ) 2024/1069“). Osobitný typ sporov s ochranou slabšej strany sa zo systematického hľadiska navrhuje doplniť do tretej časti Civilného sporového poriadku (Osobitné procesné postupy) druhej hlavy (Spory s ochranou slabšej strany) ako štvrtý diel s názvom Spory proti verejnej účasti.

V § 323a sa v súlade s čl. 4 smernice (EÚ) 2024/1069 definujú pojmy spor proti verejnej účasti, vec s cezhraničnými dôsledkami, verejná účasť, záležitosť verejného záujmu a zneužívajúce súdne konanie proti verejnej účasti. Pri sporoch proti verejnej účasti s cezhraničnými dôsledkami sa bydlisko alebo sídlo určí podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 351, 20.12.2012) v platnom znení a či sa zároveň všetky ostatné relevantné skutočnosti viažu k Slovenskej republike súd posúdi s prihliadnutím na konkrétne okolnosti sporu. V súlade s § 123 CSP sa ochrana podľa tohto dielu bude vzťahovať na rôzne druhy podaní vrátane návrhov na neodkladné opatrenia alebo zabezpečovacie opatrenia. V § 323a ods. 4 je výslovne uvedené, že zneužívajúce konania proti verejnej účasti sú súdnymi konaniami. Nariadenie neodkladných opatrení aj zabezpečovacích opatrení sa tiež uskutočňujú v rámci súdnych konaní, ktoré sa podľa § 156 CSP začínajú dorúčením návrhu. Keďže podľa § 323j sa všeobecné ustanovenia o konaní použijú aj v tomto „osobitnom procesnom postupe“, budú sa aplikovať vrátane § 156 CSP, t. j. aj na neodkladné opatrenia a zabezpečovacie opatrenia. Aj

v týchto súdnych konaniach sa teda budú aplikovať všetky procesné záruky uvedené v § 323f až § 323i.

K bodu 5 (§ 323b až 323e)

Obdobne ako v iných sporoch podľa druhej hlavy sa na účel vyvažovania nerovnosti síl zavádza poučovacia povinnosť súdu o právach a povinnostiach žalovaného, osobitné ustanovenie o spojení vecí a dokazovaní.

K bodu 5 (§ 323f a 323g)

V súlade s čl. 10 smernice (EÚ) 2024/1069 sa upravuje možnosť súdu na návrh žalovaného uložiť žalobcovi povinnosť zložiť zábezpeku určenú na zabezpečenie náhrady škody alebo inej ujmy, ktorá by žalovanému vznikla v dôsledku sporu proti verejnej účasti. Ak má byť náhrada škody alebo inej ujmy uspokojená zo zábezpeky, musí sa žalovaný alebo strana, ktorá mala v spore proti verejnej účasti postavenie žalovaného domáhať náhrady škody alebo inej ujmy, ak je možné dôvodne predpokladať, že by k škode alebo inej ujme mohlo v dôsledku sporu proti verejnej účasti dôjsť, najneskôr do troch mesiacov od právoplatného skončenia sporu proti verejnej účasti. Vzhľadom na to, že pôjde o skoré štádium sporu, kedy ešte nedošlo k dokazovaniu, nie je možné mať s istotou osvedčené, že ide jednoznačne o spor proti verejnej účasti, ale už by mal byť dôvodný predpoklad, že ide o spor proti verejnej účasti. Ustanovenie motivuje žalovaného, resp. stranu, ktorá mala v spore proti verejnej účasti postavenie žalovaného uplatniť si náhradu škody čo najskôr v rámci premlčacej lehoty, keďže súd má povinnosť držať zábezpeku v úschove.

Preddavok má slúžiť na zabezpečenie finančných prostriedkov, ktoré budú použité na náhradu trov konania priznanej žalovanému. Ak súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, žalobcovi po uspokojení nároku žalovaného súd vráti zvyšnú časť zloženého preddavku a ak bol úspech žalobcu úplný, vráti mu v zmysle § 323g ods. 5 zábezpeku celú. Rovnako súd vráti zábezpeku, ak súd právoplatným rozhodnutím nepriznal náhradu trov konania žiadnej zo strán.

Obdobnú možnosť zloženia zábezpeky a preddavku upravuje § 342 a 347 CSP pri právach duševného vlastníctva.

K bodu 5 (§ 323h)

V odseku 1 sa upravuje možnosť súdu odmietnuť podanie navrhovateľa, ak súd zistí, že ide o zjavne zneužívajúce súdne konanie. Ide o prvok na ochranu žalovaného inšpirovaný § 28 Správneho súdneho poriadku spočívajúci v odmietnutí žaloby šikanózneho charakteru, ktorou sa sleduje zneužitie práva alebo bezúspešné uplatňovanie práva.

Ak súd z podania neusúdil, že ide o zjavne zneužívajúce konanie proti verejnej účasti a podanie neodmietol, po doručení žaloby s lehotou na vyjadrenie žalovanému a s poučením žalovaného o jeho právach a povinnostiach nad rámec všeobecnej poučovacej povinnosti, je ďalšou možnosťou pri zjavne neopodstatnenom nároku v spore proti verejnej účasti podanie návrhu zo strany žalovaného na zastavenie konania. Táto možnosť by mala byť otvorená kedykoľvek počas konania. V tomto prípade sa prenáša dôkazné bremeno na žalobcu, ktorý má povinnosť odôvodniť nárok tak, aby bol súd schopný posúdiť, či nie je jeho nárok v spore proti verejnej účasti zjavne neopodstatnený. V tomto štádiu ešte nejde o vyčerpávajúce

dokazovanie, ide o zrýchlené konanie, kde rozhodnutie o bezodkladnom zastavení konania by malo byť rozhodnutím vo veci samej s možnosťou podania odvolania.

V prípade nečinnosti žalobcu, súd obligatórne rozhodne o zastavení konania. Súd o návrhu žalovaného na zastavenie konania rozhodne urýchlene, t. j. bezodkladne, či už návrhu vyhovie alebo nevyhovie.

Zachovaná je aj možnosť pre súd vyzvať žalobcu pri predbežnom právnom posúdení podľa § 138 CSP na späťvzatie žaloby.

K bodu 5 (§ 323i a 323j)

Súdne konania by mali byť vedené v dobrej viere a s primeranými dôvodmi, preto sa v súlade s čl. 14 smernice (EÚ) 2024/1069 zavádza možnosť súdu uložiť okrem poriadkových opatrení voči sťažovaniu postupu konania podľa § 102 a 103 CSP do výšky 500€ (opakovane do 2000€), aj iné osobitné opatrenia či už v podobe povinnosti uverejniť rozsudok, uložiť pokutu v minimálnej výške 500€ do 10% zo sumy uplatňovanej v súdnom konaní. Tieto opatrenia sa môžu použiť aj voči špecifickým úkonom v sporoch proti verejnej účasti ako späťvzatie žaloby, zmeny žaloby týkajúce sa nárokov alebo tvrdení zo strany žalobcu.

Medzi opatrenia proti zneužívajúcemu súdnemu konaniu proti verejnej účasti zahŕňa čl. 14 smernice (EÚ) 2024/1069 v rámci náhrady trov konania aj priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v plnej výške, ak nie sú neprimerané. Smernica (EÚ) 2024/1069 zároveň vyžaduje, aby v členských štátoch, v ktorých sa nezaručuje priznanie plnej výšky trov právneho zastúpenia nad rámec výšky trov stanovenej v zákonných tabuľkách poplatkov, boli tieto trovy v celej výške pokryté, pokiaľ nie sú neprimerané. Keďže po prijatí Civilného sporového poriadku o výške náhrady trov konania sa rozhoduje po skončení konania uznesením, ktoré vydá súdny úradník, upravuje sa osobitne v prípade sporov proti verejnej účasti, aby o výške náhrady trov konania a nielen o nároku na náhradu trov konania rozhodoval súd. Súd teda musí dostať konkrétne údaje a vyčíslenie trov od žalovaného, aby mohol posúdiť, či je možné priznať trovy právneho zastúpenia v plnej výške, teda či nie sú neprimerané. Ustanovenie § 262 CSP sa v takomto prípade nepoužije. Na základe § 323j sa bude uplatňovať aj § 251, ktorý upravuje, že trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

Súd môže zvoliť opatrenia uvedené v § 323i samostatne alebo aj ich kombináciu.

Primeranosť aplikácie všeobecných ustanovení sa bude posudzovať so zreteľom na zvýšenú ochrannú ingerenciu súdu aj v sporoch proti verejnej účasti.

K bodu 6 (§ 357 písm. k)

Dopĺňa a mení sa ustanovenie § 357 písm. k) CSP vymenúvajúce uznesenia súdu prvej inštancie proti ktorým je prípustné odvolanie o rozhodnutia o návrhu na uloženie povinnosti zložiť zábezpeku a preddavok nielen vo veciach duševného vlastníctva, ale aj v sporoch proti verejnej účasti, t. j. vrátane rozhodnutí, ktorým sa návrhu na uloženie povinnosti nevyhovelo.

K bodu 7 (§ 357 písm. m)

Doplňa sa ustanovenie § 357 písm. m) CSP vymenúvajúce uznesenia súdu prvej inštancie proti ktorým je prípustné odvolanie o rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania vrátane výšky náhrady trov konania v sporoch proti verejnej účasti.

K bodu 8

Príloha so zoznamom preberaných právne záväzných aktov Európskej únie sa dopĺňa o smernicu (EÚ) 2024/1069.

K čl. II

(zákon č. 97/1963 Zb.)

K bodom 1 a 6 (§ 37b písm. d) a § 64a)

Novelizuje sa zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov, ktorým sa transponujú čl. 16 a 17 smernice (EÚ) 2024/1069.

Článok 16 smernice (EÚ) 2024/1069, podľa ktorého by sa zamietlo uznanie a vykonanie rozsudku z tretej krajiny, ak by sa takéto konanie považovalo za zjavne neopodstatnené alebo zneužívajúce sa transponuje do nového § 64a a čl. 17 smernice (EÚ) 2024/1069, podľa ktorého by mohol žalovaný v spore proti verejnej účasti požadovať na súdoch alebo tribunáloch t. j. iných príslušných orgánoch v mieste svojho bydliska alebo sídla náhradu škody a nákladov, ktoré mu vznikli v súvislosti s konaním na súde alebo tribunáli tretej krajiny sa transponovalo do § 37b písm. d).

K bodu 2 (§ 41 ods. 2)

V právnej praxi sa na určenie rozhodného práva štandardne používa kritérium „obvyklého pobytu“, zatiaľ čo samotný pojem „pobyt“ je nepresný a môže viesť k výkladovým nejasnostiam. Navrhované doplnenie je preto nevyhnutná na zosúladenie terminológie s ostatnými medzinárodnými nástrojmi a zároveň s ostatnými ustanoveniami tohto zákona.

Ustanovenie v doterajšom znení § 41 ods. 2 písm. b) obsahujúce slovné spojenie „pobyt dlhší čas“ predstavuje netypické a v právnej praxi neštandardné kritérium na určenie rozhodného práva. Jeho zachovanie by mohlo viesť k nejednotnej rozhodovacej praxi súdov a spôsobovať právnu neistotu a preto sa navrhuje jeho vypustenie.

K bodu 3 (§ 56 ods. 4)

Navrhované ustanovenie predstavuje úpravu otázky prekladov v prípadoch, kedy slovenský justičný orgán je v pozícii dožiadaného orgánu. Vyjadruje základné pravidlo, že ak nie je ustanovené inak, slovenské orgány môžu prijímať žiadosti a ďalšie relevantné písomnosti v slovenskom jazyku. Ide o ustanovenie, ktoré zosúladí vnútroštátnu úpravu s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky a zároveň posilňuje právnu istotu. Zároveň je doplnené osobitné pravidlo pre prijímanie písomností, ktoré boli preložené formou strojového prekladu. Takto vyhotovený preklad možno akceptovať iba v prípade, že nie je nezrozumiteľný alebo zjavne chybný. Týmto ustanovením sa zabráňuje zneužívaniu strojových prekladov a súčasne sa zachováva ich praktická využiteľnosť v prípadoch, keď sú dostatočne kvalitné na splnenie účelu konania. Systém strojového prekladu eTranslation

vyvinula a prevádzkuje Európska komisia a slúži na podporu viacjazyčnej komunikácie v rámci inštitúcií Európskej únie a verejného sektora členských štátov. Umožňuje automatický preklad textov a dokumentov medzi všetkými úradnými jazykmi. Nadväzuje na starší interný systém, ktorý vznikol pre potreby európskych inštitúcií a bol rozšírený v rámci programu Connecting Europe Facility s cieľom poskytnúť bezpečné a kvalitné prekladové služby aj národným orgánom a projektom elektronickej verejnej správy. Systém eTranslation je súčasťou širšieho rámca iniciatív Digital Europe Programme zameraného na digitálnu transformáciu a podporu viacjazyčnosti v Európe.

K bodu 4 (§ 58 ods. 1 a 2)

Vypustenie požiadavky overeného prekladu v odsekoch 1 a 2 súvisí s novým odsekom 4 v § 56 a zavedením možnosti využitia strojového prekladu.

K bodu 5 (§ 58f)

Navrhované ustanovenie spresňuje a dopĺňa § 58f týkajúci sa jazyku dožiadania a písomností a predstavuje úpravu otázky prekladov v prípadoch, kedy slovenský justičný orgán v pozícii štátu pôvodu (dožadujúceho orgánu) zabezpečuje preklad žiadostí o justičnú spoluprácu a potrebných príloh, rozhodnutí alebo osvedčení do úradného jazyka dožiadaného štátu alebo do jazyka používaného na jeho území. Toto riešenie zodpovedá štandardnej medzinárodnej praxi a reflektuje potrebu zabezpečenia právnej istoty pri komunikácii s justičnými orgánmi iných štátov.

Odsek 2 reaguje na prípad, keď dožiadaný štát vo svojom vyhlásení umožnil prijímanie žiadostí aj v inom jazyku. V takých prípadoch je možné vyhotoviť preklad aj do tohto jazyka, čím sa zjednodušuje prax a znižujú náklady na preklad.

Odsek 3 zavádza možnosť využitia strojového prekladu, čo predstavuje významné zjednodušenie a zrýchlenie procesu.

Strojový preklad bude vyhotovovaný slovenskými justičnými orgánmi na technickom základe poskytnutom Ministerstvom spravodlivosti alebo Európskou komisiou, pričom musí byť dodržaná ochrana osobných údajov a bezpečnosť prenosu údajov. Zároveň sa výslovne ustanovuje, že ak dožiadaný cudzí orgán takýto preklad neakceptuje, alebo ak namietne jeho nezrozumiteľnosť, slovenský orgán je povinný zabezpečiť úradný preklad. Doplnením možnosti namietnuť nezrozumiteľnosť prekladu aj adresátom sa sleduje ochrana jeho práv. Adresát má právo v lehote 14 dní od doručenia namietnuť nezrozumiteľnosť prekladu, čo je v súlade s právnou úpravou doručovania písomností podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/1784 z 25. novembra 2020 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch (doručovanie písomností) (prepracované znenie) v platnom znení, ktoré tiež poskytuje adresátovi 14-dňovú lehotu na odmietnutie, ak nebola písomnosť preložená. Zjednotením lehoty sa zabezpečuje právna istota a ochrana adresáta v situáciách, keď nezrozumiteľný preklad znemožňuje výkon jeho práv.

K bodu 7 (§ 68c ods. 4)

S cieľom čo najširšieho využitia sa navrhuje strojový preklad aj v prípade, ak súd rozhoduje o uznaní cudzieho rozhodnutia na návrh prokuratúra. Povinnosť overeného

prekladu tak zostáva zachovaná len v prípade, kedy návrh na uznanie podáva účastník (s cieľom zabrániť falšovaniu preloženého rozhodnutia).

K bodom 8 a 9 (§ 69a a príloha)

Vzhľadom na to, že ustanovenia smernice (EÚ) 2024/1069 sú transponované do zákona č. 97/1963 Zb. je potrebné doplniť transpozičné ustanovenie a prílohu so zoznamom preberaných právne záväzných aktov Európskej únie.

K čl. III
(účinnosť)

Účinnosť zákona sa navrhuje dňom 1. júla 2026.